

Efter nogle Aars Standsning er der igen kommet Gang i Udgivelsen af Norges kirkehistoriske Aarbog *Norvegia sacra*, paa-begyndt 1921 og fortsat under Redaktion af Professor Oluf Kolsrud (jvfr. 9. Rk., III, 559—61). 1937 kom ikke blot Aargangen for 1930, det svære Bind om Olavsjubilæet (anmeldt 10. Rk. IV, 489), men ogsaa Bindene for 1931 og 1932, og nu er der i 1938—40 atter udsendt fire Aargange, for 1933 til 1936. Som tidligere bestaar ogsaa nu langt den overvejende Del af Indholdet af Indberetninger om Tilstanden i de enkelte norske Bispedømmer og Missionsomraader samt af Nekrologer over og Selvbiografier af nutidige norske Kirkemænd, Stof, der til sin Tid vil blive af ikke ringe Betydning for Kendskabet til vore Dages norske Kirkehistorie, men som i Øjeblikket dominerer vel stærkt i Forhold til de strengere videnskabelige Afsnit. Af disse kan i Aargangen 1933 fremhæves en posthum Afhandling af Professor Finnur Jónsson om Islands sidste katolske Biskop *Jón Arason*, der dog i samme Grad godtgør Jónssons indtrængende Kendskab til sit Hjemlands historiske Kilder som hans bristende Evne til at give en biografisk Fremstilling. Endvidere maa nævnes en Række *Erindringer fra Videnskaben* af den 1928 afdøde Dr. theol. Chr. A. Bugge. De er livligt skrevet, meddeler især en Mængde interessante Træk til Oplysning om Studieforhold i Tyskland og England og tegner et tiltalende Billede af en Mand, der aabenbart ikke blot har været en lidenskabelig Elsker af Studierne, men ogsaa et i høj Grad levende Menneske. Af beslægtet Karakter er det *Tilbageblik over mit Presteliv* af Provst P. St. Koren († 1931), som findes i Aargangen 1934. Dette Bidrag har især Betydning ved at kaste Strejflys over indre Forhold i norsk Kirkeliv i anden Halvdel af det 19. Aarhundrede. Størst kirkehistorisk Værdi har dog utvivlsomt de *Visitatsoptegnelser fra Trondhjems Stift 1805—41* af Biskop P. O. Bugge, som er udgivet af Redaktøren og Bibliotekar Frk. Solveig Tunold i Aargangen 1936. De indeholder særdeles vigtigt Stof til Forstaaelse af den karakterfulde Bispeskikkelse og til Oplysning om de som Helhed lidet tilfredsstillende kirkelige og personelle Forhold i det fjerne Stift. Det er glædeligt at se, at man ogsaa i Norge fuldt ud forstaar det formaalstjenlige ved at udgive Visitatsbogsmateriale, der vel som Læsestof betragtet maa lide af en vis Ensformighed, men som til Gengæld er af uerstattelig Betydning i kildemæssig Henseende.

Bjørn Kornerup.

Bengt Hildebrand: *Kungl. Svenska Vetenskaps Akademien. Förhistoria, grundläggning och första organisation* (Stockholm

1939) betegnes i Forordet som Grundstenen til Svenska Vetenskapsakademiens Historie; Fremtidens Opgave bliver saa at udbygge dette Værk. Men allerede i sin valgte Begrænsning giver Docent Hildebrands Arbejde overmaade meget af Interesse for Videnskabshistorien og ikke mindst for Naturvidenskabens Historie. I Bogens første Kapitler gives der en Fremstilling af Videnskabsakademiernes Oprindelse fra Oldtiden og en Skildring af de Kulturstrømninger, hvoraf det Svenske Videnskabsakademi med sine Forløbere fremgik i Aaret 1739. Særdeles levende og nærværende bliver hele Milieuet igennem de Gengivelser af samtidige Dokumenter og Aviser, som ledsager Fremstillingen. Den 21. Mai 1739 annoncerer Stockholms Post-Tidningar, at Medicinæ Doctoren Carl Linnæus vil holde publique Forelæsninger over Botaniken. »Desutan skall samma Doctor en gång om weckan wara dem följacketig öfwer Marck och Blomsterika ängar, som behaga göra sig de här i Landet växande Örter bekant.« Et Par Uger senere meddeler samme Post-Tidningar, at »åtskillige Personer« sammentræde hver Uge »under namn af Wettenskaps Academie« med dette eneste Formaal: »Fäderneslandets och des inbyggares upkomst wälgång och förkofring«. Det var meget forskellige Mænd, der stiftede det svenske Vetenskapsakademi og førte det frem: jævnsides med en Videnskabsmand som Linné mødes f. Eks. en Praktiker som Márten Triewald med sin »Ild- og Luftmaskine«, og mange andre slutter Kreds herom. Docent Hildebrand giver Levnedsskildringer — ikke just udførlige Biografer, men saa meget som er nødvendigt for hans Formaal — af disse Personer. Og mange vil sandsynligvis sige, at her findes Bogens interessanteste Stof. Derimod savner man en udførligere Gennemgang af Akademiets Publikationer; men dette ligger maaske udenfor den valgte Arbejdsplan. Ved at læse Hildebrands Bog faar man det Indtryk, at det svenske Vetenskapsakademis ældste Skrifter bevæger sig i samme Niveau som f. Eks. det danske Landhusholdningsselskabs noget yngre Skrifter. Der er den samme Ildhu for »Økonomi« og for anvendt Naturvidenskab, den samme Iver for Fædrelandets Udforskning, og i begge Skriftserier møder man de landbrugskyndige Præster med deres gjorte Erfaringer. Overhovedet maa det, som Forf. fremhæver det (S. 645), have været en Oplevelse for Datiden at faa en Institution som Akademiet i Stockholm og en Skriftserie, hvori enhver kunde bidrage til Oplysning og Fremgang. »En stadsmajor i Halmstad, en kyrkoherde i Österbotten, en läkare på Gotland, ett riksråd i huvudstaden, alle kunde de medverka och anse sig som nyttiga medlemmar av en stor, osynlig krets av

fosterlandsvänner.» Til Forstaaelse af disse Strømninger, ogsaa her i Norden, indenfor Naturvidenskabens Historie giver Docent Hildebrands Bog et udmærket Bidrag, og man faar meget at vide om, hvad »Vetenskap« dengang var.

Der er blevet rejst Kritik (Professor Johan Nordström, Upsala i *Lychnos*, Lärdomshistoriska samfundets årsbok 1940, 431 ff.) ikke blot imod Enkeltheder i Docent Hildebrands Værk, men især mod dets Omstændelighed. Og nægtes kan det ikke, at der er en Del Partier i Bogen, som — i hvert Fald for en dansk Læser — føles som noget af en Ørkenvandring. Men midt heri vederkvæges man af friske Kildevæld. Biografierne hører hertil, og ligesaa de Glimt af Personligheder, der her og der lyser op. Det er nok værd at kigge f. Eks. i Greve Carl Gustaf Tessin's Dagbog fra hans stille Alderdom paa Øen i Yngaren — der, hvor han ligner sig ved en Mand, som efter endt Dagværk stille gaar ind og lukker Døren efter sig mildt dømmende om andre, ligesom han selv haaber paa en mild Bedømmelse. Det var Tessin, der delte Europas Akademier i 3 Slags: de nødvendige, de mindre nødvendige og de unødvendige. *Axel Garboe.*

Det svenske lærdomshistoriske Samfunds Aarbog *Lychnos* for 1939 indeholder især en Række Afhandlinger til Belysning af Lægevidenskabens og Naturvidenskabernes Udvikling. Blandt de humanistiske Bidrag er der Grund til at lægge Mærke til en Undersøgelse af Tönnes Kleberg om *det italienske Sprogs Stilling i det 17. Aarhundredes Sverige*, lærerig ogsaa ved de Betragtninger, den fremkalder med Hensyn til tilsvarende Forhold i Datidens Danmark. Desuden bør særlig fremhæves en Afhandling af Efraim Lundmark om *Sebastian Münsters Kosmografi og Norden*, værdifuld bl. a. fordi det er lykkedes Forf. at fremdrage et hidtil ukendt Brev (af 1543) fra Münster til Københavns Universitets daværende Rektor, Christiern Torkelsen Morsing, hvori han anmoder om Bistand til sit store geografiske Værk og meddeler forskellige Oplysninger om deres tidligere personlige Forbindelse især i Basel. Om en anden berømt Dansker fra det 16. Aarhundrede, *Livlægen Petrus Severinus og hans Tilknytning til Paracelsus* findes Meddelelser i samme Bind (S. 166 f.) i et naturvidenskabeligt Bidrag af Sten Lindroth. — Den fyldige Recensionsafdeling danner som sædvanligt Udgangspunktet for Tilskyndelser i mange forskellige Retninger. Enkelte af Anmeldelserne synes dog langt at overskride det ellers fastsatte Omfang, og ved Omtalen S. 567 af »Archiv für Reformationsgeschichte« havde det været rimeligt udtrykkeligt